

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 24/2010 vp

Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Lähettyään 21 päivänä syyskuuta 2010 hallituksen esityksen energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (HE 147/2010 vp) valmistelevalle valtiovarainvaliokuntaan eduskunta on samalla määrännyt, että talousvaliokunnan on annettava asiasta lausunto valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- elinkeinoministeri Mauri Pekkarinen
- neuvotteleva virkamies Leo Parkkonen, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Jukka Saarinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- ryhmäpäällikkö Antti Paananen, Energia-markkinavirasto
- teknologiajohtaja Satu Helynen, Valtion teknillinen tutkimuskeskus VTT
- johtaja Anne Brunila, Fortum Oyj
- liiketoiminnan suunnittelujohtaja Christer Paltschik, Gasum Oy
- johtaja Veikko Hokkanen, Helsingin Energia
- kehityspäällikkö Risto Ryymin, Jyväskylän Energia
- toimitusjohtaja Tuija Suur-Hamari, Kotkamills Oy

- johtava asiantuntija Janne Rauhamäki, Pöyry Management Consulting Oy
- toimitusjohtaja Jussi Laitinen, Tampereen Sähkölaitos Oy
- toimitusjohtaja Risto Vaitinen, Turku Energia
- tuotekehitysjohtaja Aimo Åhlman, Valmet Automotive Oy
- asiantuntija Kati Ruohomäki, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- johtaja Jari Kostama, Energiateollisuus ry
- johtaja Martti Kätkä, Teknologiateollisuus ry
- toimitusjohtaja Jaakko Silpola, Turveteollisuusliitto ry
- toimitusjohtaja Helena Vänskä, Öljy- ja Kaasualan Keskusliitto ry
- toiminnanjohtaja Pekka-Juhani Kuitto, FINBIO — Suomen Bioenergiayhdistys
- johtaja Aimo Kastinen, Kemiateollisuus ry
- energia-asiantuntija Maiju Westergren, Metsäteollisuus ry
- projektipäällikkö Ari Lampinen, Suomen Biokaasuyhdistys ry
- toimitusjohtaja Hannu Kauppinen, Suomen Kaasuyhdistys ry
- ympäristönsuojelupäällikkö Jouni Nissinen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Koneyrittäjien liitto
- Suomen Yrittäjät.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

*Perustelut**Yleistä*

Talousvaliokunta pitää liikennepolttoaineiden sekä lämmitys- ja voimalaitospolttoaineiden verotuksen rakennemuutosta perusteiltaan oikeana, kun niistä maksettavat verot perustuvat energian sisältöön (energiansisältövero) ja hiilidioksidien ominaispäästöön (hiilidioksidivero). Liikennepolttoaineiden verotasoon vaikuttavat myös lähipäästöt ja kevyessä polttoöljyssä rikkipitoisuus. Tällä verorakenteella eri polttoaineita kohdellaan tasavertaisesti ja johdonmukaisesti.

Sähkön, polttoturpeen ja mäntyöljyn verot poikkeavat edellä mainittujen polttoaineiden veroista. Sähköä verotetaan tuotantotavasta riippumatta luovutettaessa sitä kulutukseen sähköverkosta. Myös polttoturpeesta ja mäntyöljystä maksetaan energiasisällöstä ja hiilidioksidipäästöistä riippumatonta energiaveroa. Sähkön, polttoturpeen ja mäntyöljyn verot ovat luonteeltaan fiskaalisia ja poikkeavat siten rakenteeltaan liikennepolttoaineiden sekä lämmitys- ja voimalaitospolttoaineiden veroista.

Energiaverouudistus edistää uusiutuvien energialähteiden käyttöä luomalla niille nykyistä paremmat kilpailuasemat fossiilisiin polttoaineisiin nähden. Verouudistuksella pyritään vähentämään myös hiilidioksidipäästöjen määrää Suomessa.

Energiaverouudistusta rasittaa osaltaan se, että veronkorotukset kytkeytyvät Kela-maksun poistoon. Energiaverojen korotuksilla katetaan työnantajan Kela-maksun poistosta aiheutunut vaje.

Teollisuuden antamien tietojen mukaan Suomessa teollisuusyritysten sähköverot ovat nykyisin EU:n yhdenneksitoista korkeimmat ja hallituksen esityksen mukaisella verotasolla viidenneksi korkeimmat. Palveluyritysten sähkövero on nykyisin kahdeksanneksi tiukinta ja uudistuksen jälkeen neljänneksi tiukinta. Suomessa teollisuuden sähkövero on merkittävästi korkeampi kuin muiden sähkönkäyttäjien vero. Kotitalouksien maksama sähkövero nousee

vuonna 2011 kansainvälisessä vertailussa kuudenneksi korkeimmaksi. Energiavaltaiselle teollisuudelle on myönnetty Suomessa, Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa kevennyksiä ja vapautuksia sähköverosta. Useissa maissa on erilaisia järjestelmiä, joilla tuetaan sähköntuotantoa uusiutuvilla energialähteillä.

Raskaan polttoöljyn, maakaasun ja kivihiilen verotuksessa Suomi nousee kansainväliseen kärkeen ja kevyen polttoöljyn verotuksessa kymmenneksi.

Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa kannustetaan verotuksellisesti kaukolämmön tuotantoa yhteistuotannolla. Polttoaineiden verojen lisäksi kaukolämmön tuotannolle ei ole kohdistettu muita veroja. Vuonna 2011 Suomessa perityt verot kivihiilestä yhteistuotannossa ovat toiseksi ja maakaasun sekä raskaan polttoöljyn verot kolmanneksi korkeimpia.

Liikenteen verotus on nykyisin kansainvälisistä keskitasoa, mutta nousee verouudistuksen seurauksena korkeimpaan kolmannekseen.

Energiateollisuus ry on julkaissut 18.11.2010 Kansainvälisen energiaverovertailun, jossa on yksityiskohtaista tietoa energiaveroista EU:n alueelta ja eräiltä osin laajemminkin.

Kela-maksusta luopuminen ja energiaverojen korotus

Hallituksen esityksen mukaan työnantajan kansaneläkemaksusta luopuminen merkitsee vuositasolla nettomääräisesti noin 830 miljoonan euron heikennystä valtion rahoitustasapainoon. Maksun poistosta hyötyvät kaikki yritykset, mutta maksuun sisältyneen porrastuksen vuoksi toimialatasolla suurimmat hyötyjät ovat teollisuus, tukku- ja vähittäiskauppa, kuljetus, varastointi ja tietoliikenne sekä kiinteistö-, vuokraus-, tutkimus- ja liike-elämänpalvelut. Samalla hallitus päätti korvata maksusta luopumisesta aiheutuvia tulonmenetyksiä lisäämällä energiavero- tuottoja nettomääräisesti vuositasolla 750 miljoonalla eurolla vuoden 2011 alusta.

Hallituksen esityksessä olevan arvion mukaan lämmityspolttoaineiden ja sähkön veronko-

rotukset lisäävät valtion verotuloja nettomääräisesti 726 miljoonaa euroa, jolla katetaan työnantajien kansaneläkemaksun poistamisesta aiheutunutta tulovajetta. Korotuksesta kohdistuu elinkeinoelämälle 394 miljoonaa euroa ja kotitalouksille 332 miljoonaa euroa. Esityksessä sanotaan, että energiaverojen korotusten kohdentamisessa pyrittiin ottamaan huomioon Kela-maksun poiston kohdistuminen eri päätoimialoille siinä määrin kuin se energiaverojärjestelmän summaarisen luonteen vuoksi on mahdollista.

Veronkorotukset päätettiin kohdistaa lämmitys- ja voimalaitospolttoaineisiin, kevyen ja raskaan polttoöljyn, kivihiilen ja maakaasun veroon sekä sähköveroon. Samalla päätettiin, että maakaasua ryhdytään verottamaan muiden polttoaineiden kanssa yhdenmukaisin perustein.

Valtiovarainministeriön antamien tietojen mukaan energiaverojen osuus esimerkiksi metsäteollisuuden kustannuksista on tällä hetkellä noin 0,4 prosenttia ja nousee noin 0,6 prosenttiin. Energiamarkkinavirasto on todennut talousvaliokunnalle, että suurteollisuudessa esimerkiksi paperitehtaan vuositasolla maksamat sähköverot ilman arvonnäisäveroja ja energiaverojen palautusta kasvavat noin 4,4 miljoonalla eurolla, jos tehtaan vuotuinen sähkön kulutus on 1 TWh.

Hallituksen esityksen mukaan maatalouden ja ammattimaisen kasvihuoneviljelyn palautusta kasvatetaan niin, että maatalouden verorasitus ei nouse.

Täsmentyneiden tietojen mukaan energiaverorasitus kiristyy nykyisestä kasvihuoneviljelyssä noin 4 miljoonalla eurolla ja muussa maataloudessa noin 2 miljoonalla eurolla.

Viranomaisten ja elinkeinoelämän yhteisen selvityksen mukaan energiaintensiivisen teollisuuden verot nousevat nettomääräisesti 77 miljoonaa euroa. Kela-maksun poiston vaikutus kyseiselle sektorille on 81,5 miljoonaa euroa. Näin ollen energiaverojen korotuksen ja Kela-maksun poiston yhteisvaikutuksesta seuraa, että valtion tulot vähenevät 4,5 miljoonaa euroa.

Talousvaliokunnan saamien lausuntojen mukaan energiaintensiivisessä teollisuudessa ongelma on siinä, että energiaverojen korotukset ja

Kela-maksun poisto kohdistuvat yrityksiin eri tavoin. Joidenkin yritysten kustannusten nousu on huomattava. Teknologiateollisuuden alalla veronkorotukset vaikuttavat eniten 12 yritykseen. Näistä veroleikkurin piiriin pääsee vain kaksi yritystä. Ongelmia muodostuu niille kymmenelle yritykselle, jotka jäävät veroleikkurin ulkopuolelle. Kustannukset kasvavat tuntuvasti enemmän kuin Kela-maksun poistosta saatava kompensatio. Teknologiateollisuuden antaman tiedon mukaan nämä ovat metallinjalostusyrityksiä ja valimoita, joiden tuotannosta 80–90 prosenttia menee vientiin ja hinnat määräytyvät maailmanmarkkinoilla. Kun veronkorotuksia ei voi siirtää suoraan hintoihin, ne heikentävät yritysten kannattavuutta, investointimahdollisuuksia ja työllistämistä.

Talousvaliokunnalle annettiin vastaavanlaisia esimerkkejä metsä- ja kemianteollisuuden alan energiaintensiivisistä vientiyrityksistä.

Energiaintensiivisten yritysten veronpalautus

Sähköverolain 8 a §:ssä säädetään energiaintensiivisten yritysten veronpalautuksesta. Jos yrityksen maksamien valmisteverojen määrä on enemmän kuin 3,7 prosenttia yrityksen jalostusarvosta, yrityksellä on oikeus ylimenevältä osalta hakea veronpalautusta 85 prosenttia tuotteista maksettujen tai niiden hankintahintaan sisältyneiden valmisteverojen määrästä. Tuotteilla tarkoitetaan sähköä, kivihiiltä, polttoturvetta, maakaasua, mäntyöljyä sekä kevyttä ja raskasta polttoöljyä. Veronpalautuksesta maksetaan kuitenkin vain 50 000 euroa ylittävä osuus.

EU:n sallima raja on 0,5 prosenttia jalostusarvosta.

Hallituksen esityksessä ei ehdoteta muutettavaksi edellä mainittua ns. veroleikkuria. Perustelujen mukaan julkisen hallinnon ja elinkeinoelämän epävirallinen työryhmä selvitti syksyllä 2009 energiaintensiivisten yritysten energiaverotusta nykyisillä ja vuodelle 2011 kaavailuilla verotasoilla sekä veroleikkurin toimintaa nyky-muotoisena ja erilaisilla leikkurissa käytetyillä jalostusarvoprosenteilla. Selvitys osoitti nyky-muotoisen leikkurin olevan aiemmin arvioitua selvästi tehokkaampi.

Talousvaliokunta pyytää, että valtiovarainvaliokunta etsii keinoja, joilla yksittäisille yrityksille voitaisiin kompensoida energiaverojen korotuksista aiheutuvat kohtuuttoman raskaat kustannukset niissä tapauksissa, joissa Kela-maksun poisto ja veronkorotus ei kohtaannu eikä veroleikkuri toimi tarkoitetulla tavalla. Samalla voisi selvittää malleja, joissa leikkurin suuruus sidottaisiin yrityksen energiatehokkuuspotentiaaliin ja -toimiin. Selvityksissä tulee ottaa huomioon myös se, että monissa yrityksissä energiatehokkuutta on jo nyt parannettu investoinnein huomattavasti.

Valiokunnan mielestä verotuksen epäoikeudenmukaisella kohdistumisella ei saa vaarantaa yrityksen elinmahdollisuuksia, investointeja ja työllistämistä. Samalla talousvaliokunta pyytää selvittämään, voidaanko veronpalautusta maksaa esimerkiksi neljännesvuosittain, jotta palautettava määrä vapautuisi aiemmin yrityksen käyttöön eikä palautukseen sitoutuisi yritykselle tärkeää käyttöpääomaa. Palautuksen määrä voitaisiin täsmätä tilikausittain. Lisäksi aiheellista on selvittää, onko 50 000 euron omavastuu tarkoituksenmukainen etenkin pienten energaintensiivisten yritysten ja kasvihuoneyritysten kannalta vai tulisiko omavastuuta alentaa tai poistaa se kokonaan.

Maakaasu, biokaasu

IEA:n 9.11.2010 julkaiseman arvion mukaan (World Energy Outlook 2010) maakaasumarkkinat ovat murroksessa. Maakaasussa tulee maailmalla ylituotantoa ja hinnat tulevat laskemaan. Ylitarjonta luo paineita myös maakaasun hinnan öljysidonnaisuuden muuttamiseen, erityisesti Euroopassa.

Energiamarkkinaviraston pitämän maakaasun hintatilaston mukaan vuodesta 2004 syyskuuhun 2010 maakaasun veroton kokonaishinta (euroa/MWh) on noussut Suomessa lähes 50 prosenttia. Viimeisimmän tilaston mukaan maakaasun hinta oli tyyppikäyttäjistä riippuen vajasta 30 eurosta/MWh lähes 35 euroon/MWh. Nykyinen vero on 2,016 euroa/MWh ja huoltovarmuusmaksu 0,084 euroa/MWh.

Hallituksen esityksen mukaan maakaasun energiasisältövero on vuosien 2011—2012 aikana 3,00 euroa/MWh, vuosien 2013—2014 aikana 5,50 euroa/MWh ja vuodesta 2015 alkaen 7,70 euroa/MWh. Hiilidioksidivero on lain voimaantulosta alkaen 5,94 ja huoltovarmuusmaksu kuten nykyisinkin 0,084 euroa/MWh. Maakaasun verot ja maksut yhteensä ovat vuodesta 2011 alkaen 9,024, vuodesta 2013 alkaen 11,524 ja vuodesta 2015 alkaen 13,724 euroa/MWh.

Yhdistetyssä sähkön- ja lämmöntuotannossa hiilidioksidivero on puolet täydestä määrästä eli 2,97 euroa/MWh. Tällaisessa maakaasun käytössä verot ja maksut ovat 2015 alkaen yhteensä 10,754 euroa/MWh. Hiilidioksidiveron puolittamisesta hyötyy myös teollisuus.

Asiantuntijalaskelmien mukaan maakaasun kilpailukykyyn vaikuttaa olennaisesti maakaasun hinta. Maakaasun kilpailukyky on heikentynyt erityisesti kaasun hinnan nousun johdosta. Vero vaikuttaa lisätekijänä. Energiasisältöön suhteutettuna ehdotettu maakaasun vero on enimmilläänkin alempi kuin kivihiilellä sekä kevyellä ja raskaalla polttoöljyllä.

Valtiovarainministeriön laskelmien mukaan maakaasun veron muutos ei vaikuta kivihiilen ja maakaasun väliseen kilpailukykyyn ja CHP-laitosten ajojärjestykseen.

Polttoaineena maakaasu on hyvä. Maakaasun hiilidioksidipäästöt ovat huomattavasti pienemmät kuin kivihiilen ja polttoturpeen hiilidioksidipäästöt. Myös muut maakaasun ympäristöhaitat ovat pienet. Maakaasun vero on ollut tähän saakka alhainen. Eri energiamuotojen tasapuolisen kohtelun vuoksi maakaasun veron muutosta ehdotetulla tavalla voidaan pitää kohtuullisena.

Maakaasun veronkorotus aiheuttaa kuitenkin huomattavia lisäkustannuksia sellaisille teollisuuslaitoksille, joissa maakaasua käytetään runsaasti. Se heikentää etenkin vientiyrityksen kilpailukykyä ja rasittaa yrityksen kannattavuutta, jollei lisäkustannuksia voida siirtää hintoihin. Hintojen korotus energiakustannusten nousun vuoksi on vaikeaa vientiyrityksissä, koska hinnat määräytyvät kansainvälisillä markkinoilla kysynnän ja tarjonnan mukaan.

Talousvaliokunta pitää perusteltuna, että biokaasu säilyy edelleen verottomana. Maakaasun veronkorotus lisää biokaasun kilpailukykyä syötettäessä biokaasua maakaasuverkkoon. Valiokunta odottaa, että verottomuus osaltaan kannustaa biokaasun tuotannon ja käytön lisääntymiseen myös maakaasuverkon ulkopuolella.

Biokaasu on ympäristöystävällinen hiilidioksidipäästöiltään neutraali, koska se ei ole fossiilinen polttoaine. Biokaasu on myös kotimainen polttoaine, jolla on myönteisiä aluetaloudellisia mahdollisuuksia.

Yhdistetty lämmön- ja sähköntuotanto

Yhdistetyssä lämmöntuotannossa fossiilisista polttoaineista, maakaasusta, kivihiilestä sekä raskaasta ja kevyestä polttoöljystä kannetaan energia- ja hiilioksidisäältäöihin perustuvaa valmisteveroa. Kummankin määräytymisperuste on alhaisempi kuin liikenteessä. Lisäksi lämmityspolttoaineiden hiilidioksidivero on CHP-tuotannossa puolet muun käytön hiilidioksidiverosta. Puolittamisen tavoitteena on keventää verotuksen ja päästökaupan päällekkäistä raskaita yhteistuotannolle ja turvata yhteistuotannon kilpailukyky erillistuotantoon nähden.

Hallituksen esityksessä todetaan, että lämmitys- ja voimalaitospolttoaineiden veronmuutokset ovat merkittäviä. Tämän takia hallitus seuraa energiaverouudistuksen vaikutuksia eri energialähteiden käyttöön ja päästöihin.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa, muuttuuko maakaasun ja kivihiilen keskinäinen kilpailutilanne sekä miten vaikuttavat polttoaineiden ja sähkön markkinahinta ja päästöoikeuden hinta. Veroratkaisu ei saa johtaa maakaasun kilpailukykyyn heikentymiseen niin, että kaasua alettaisiin korvata kivihiilellä. Verouudistuksen ei tule kaukolämmön kilpailukykyä heikentämällä ohjata lämmöntuotantoa kiinteistökohtaiseen tuotantoon, joka toteutessaan johtaisi sähkön kulutuksen lisääntymiseen. Laitosinvestoinnit ovat pitkävaikutteisia, joten veroperusteiden tulee olla johdonmukaiset pitkällä aikavälillä. Talousvaliokunta pitää maakaasun ja polttoturpeen veronkorotusten porras-

tamista useammalle vuodelle oikeana, jotta veronkorotuksiin on aikaa sopeutua.

Vaikutukset kotitalouksiin

Veronkorotusten vaikutukset kotitalouksiin ovat arvion mukaan 332 miljoonaa euroa, mikä lisää merkittävästi kotitalouksien asumiskustannuksia. Valtiovarainministeriön arvion mukaan asumiskustannukset pientalossa nousevat noin 250 euroa/vuosi ja 75 m²:n suuruisessa kerrostalotasunnossa siirtymäkauden jälkeen vajaat 100 euroa/vuosi.

Talousvaliokunta pitää tässä tilanteessa tärkeänä, että energiyhtiöt, kiinteistöyhtiöt ja mm. Motiva Oy ohjaavat ja opastavat asukkaita energiansäästöön ja uusien energiansäästötekniikoiden käyttöönottoon entistä tehokkaammin. Energiansäästöllä voidaan kompensoida kustannusten nousua.

Sähkö- ja biokaasuautot

Esityksen mukaan täyssähköautoista peritään vastaisuudessaakin käyttövoimaveroa. Käyttövoimaveron kuitenkin alenee noin 77 prosentilla. Esimerkiksi pienen auton vero alenee noin 350 eurosta noin 80 euroon vuodessa. Sähköauton kokonaisverorasitus pitkällä, 10 vuoden aikavälillä olisi kolmasosa samanlaiseen ja samanhintaiseen dieselautoon ja vajaa kolmasosa bensiautoon verrattuna.

Talousvaliokunta pyytää valtiovarainvaliokuntaa pohtimaan, voitaisiinko täyssähköautot vapauttaa käyttövoimaverosta kokonaan määräajaksi. Se kannustaisi ja nopeuttaisi sähköautojen kehittämistä sekä lisäisi autojen hankintaa ja käyttöä. Sähköautojen lisääntyminen tukee ympäristötavoitteiden saavuttamista. Liikenteen sähköistyminen loisi kannusteen alan suomalaisen yritysklusterin synnyttämiseen, eräänä osana mm. akkuteknikka. Suomen tulisi olla tälläkin alalla edelläkävijä.

Hallituksen esityksen mukaan biokaasua ei verotettaisi polttoaineena. Sen sijaan biokaasukäyttöiselle ajoneuvolle säädettäisiin uudelleen käyttövoimaveron. Kaasukäyttöisen pienen auton käyttövoimaveron olisi noin 200 euroa vuodessa.

Suomessa on runsaasti bioresursseja, joista voitaisiin jalostaa biokaasua liikennekäyttöön. Se edellyttäisi investointeja biokaasujalostamoihin ja kaasun jakeluverkostoon. Suomessa biokaasujalostamoja on vähän ja kaasun jakelupaikkojen määrä on suppea esimerkiksi Ruotsiin verrattuna. Investointipäätösten edellytyksenä on, että biokaasulla on kysyntää.

Talousvaliokunta ehdottaa harkittavaksi, että myös biokaasukäyttöiset autot vapautetaan käyttövoimaverosta. Tämä osaltaan edistäisi infrastruktuurin rakentamista ja kaasukäyttöisten autojen lisääntymistä liikenteeseen. Liikenteen biokaasun raaka-aineperusta ja pitkälle jalostettu kaasu olisivat kotimaisia, millä olisi tärkeä merkitys kansantalouden ja huoltovarmuuden kannalta. Talousvaliokunta pitää tärkeänä seurata veroratkaisujen vaikutusta biokaasun jalostuskapasiteetin ja jakeluasemien lisääntymiseen.

Biokaasuautojen vapauttamisella käyttövoimaverosta olisi vähäinen valtiontaloudellinen merkitys.

Polttoturve

Polttoturpeelle, jota nykyisin ei ole verotettu, ehdotetaan hallituksen esityksessä energiaveroa. Veron määrä kohoaa porrastettuna siten, että vuosina 2011—2012 se on 1,90 euroa/MWh, vuosien 2013—2014 aikana 2,90 euroa/MWh ja vuodesta 2015 alkaen täysimääräisenä 3,90 euroa MW/h. Vero on fiskaalinen.

Polttoturve on kotimainen energialähde, jolla on painava merkitys energiaomavaraisuuden ja huoltovarmuuden kannalta. Talousvaliokunnan

mielestä turpeen verottaminen on ympäristösyistä sinänsä perusteltua. Talousvaliokunnan saamien lausuntojen mukaan vaarana kuitenkin on, että turpeen verottaminen yhdessä uusiutuvien energialähteiden tukien kanssa parantaa energia-puun kilpailukykyä, mikä saattaa ohjata puuta metsäteollisuuden raaka-ainekäytöstä energialähteeksi ja nostaa metsäteollisuuden tarvitseman puuraaka-aineen hintaa ja heikentää siten kilpailukykyä.

Talousvaliokunta pitää tarpeellisena seurata, onko turpeen verolla vaikutusta siihen, että jalostuskelpoista puuta aletaan käyttää energiantuotannossa. Jos näin tapahtuu, turpeen veron muuttamista tulee harkita.

Turpeen verottaminen ei kuulu energiaverodirektiivin soveltamisalaan, joten sen verottaminen on jätetty kansalliseen harkintaan. Jos turvetta verotetaan, siihen sovelletaan mm. unionin verosyrjintäkieltoa ja valtiontukia koskevia määräyksiä ja verottamisesta on notifioitava EU:lle.

Jos EU ei hyväksy ehdotettua asteittain kohoavaa veroa, vaan vero olisi kannettava lopullisen tason mukaisena, talousvaliokunta ehdottaa, että turpeen verokohtelua mietitään uudelleen, jolloin turve jää kansallisen päätöksen teon piiriin.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jouko Skinnari /sd	Eero Lehti /kok
vpj.	Mauri Salo /kesk	Päivi Lipponen /sd (osittain)
jäs.	Hannu Hoskonen /kesk	Marjo Matikainen-Kallström /kok
	Harri Jaskari /kok	Petteri Orpo /kok
	Anne Kalmari /kesk	Sirpa Paatero /sd
	Matti Kangas /vas	Oras Tynkkynen /vihr
	Toimi Kankaanniemi /kd	Markku Uusipaavalniemi /ps
	Jouko Laxell /kok	Ulla-Maj Wideroos /r.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Hallituksen päätös poistaa työnantajien Kela-maksu loi valtiontalouteen yli 1 000 miljoonan euron loven. Kyseessä on osana palkkaa työnantajan kustantama maksu. Kela-maksu merkitsi merkittävää elinkeinoelämän rahoitusta yhteiseen hyvinvointiin TEL-maksun tapaan. Kun Kela-maksu poistettiin, sen korvaava tulorahoitus piti hallituksen alkuperäisen tavoitteen mukaan hakea työnantajilta ja elinkeinoelämältä, ei kotitalouksilta. Nyt kotitaloudet joutuvat maksamaan kohtuuttoman suuren osan veronkorotus-tarpeesta.

Koska sähkön, lämmityksen ja liikennepoltto-aineiden kulutusosuudet ovat suurempia pienempituloisten tuloluokissa, verorasitus kohdistuu suhteessa raskaammin pienituloisille. Tämä tekee ympäristöverotuksesta regressiivistä. Kiviniemen hallituksen esittämät energiaveron korotukset tuottavat valtion kassaan lisää verotuloja, mutta noin puolet tästä summasta kertyy kotitaloussektorilta ja korostetusti pieni- ja keskituloisilta kotitalouksilta. Sosialidemokraattien vaatimuksista huolimatta kunnollisia tulonjakovaikutuksia ei ole tehty. Kotitalouksien ohella myös kunnat joutuvat kovalle, kun entisten menopaineiden lisäksi myös kuntien energialasku nousee ensi vuoden alusta 10 prosenttia.

Väärää energiapolitiikkaa

Esitystä on lanseerattu vihreänä verouudistuksena. Se kohdistuu pääosin päästökauppasektorille, jossa EU:n laajuinen päästökauppa kiinnittää päästötason. Kuitenkin näin ollen päästöt eivät verouudistuksen johdosta vähene. Energiaveron korotus toteutetaankin ensi sijassa verotulojen keräämistarkoituksessa.

Ympäristöverotuksen merkitystä olisi lisättävä päästökauppasektorin ulkopuolella eli liikenteessä, maataloudessa ja rakentamisessa, jossa ohjaukskeinoja päästöjen vähentämiseksi on vä-

hän. Erityisesti tulisi kannustaa energiatehokkuuden parantamiseen.

Maakaasun ja kaukolämmön alasajo

Lämmöntuotannon polttoaineiden valmisteverotukseen esitetyt korotukset heikentävät kaukolämmön ja tähän perustuvan energiatehokkaan yhteistuotannon toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä. Tämä voi johtaa myös vaihtoehtoisten lämmitysmuotojen lisääntymiseen luontaisilla kaukolämpöalueilla. Mikäli kaukolämpöinfrastrukturi ja siihen liittyvä yhteistuotanto rapautuvat, heikkenevät samalla mahdollisuudet lisätä uusiutuvan puupohjaisen energian käyttöä.

Maakaasu ei ole pelkästään monikäyttöistä, vaan myös ympäristöystävällistä energiaa. Sen poltossa ei synny lainkaan hiukkas-, rikkioksi- di- tai raskasmetallipäästöjä. Maakaasun käyttö ei vain paranna ilman laatua, vaan se myös hidastaa ilmastomuutoksen etenemistä.

Energiaveroesitys nostaa maakaasun veroa käyttökohteesta riippuen 5–6-kertaiseksi ja maakaasun hintaa noin 30 prosenttia. Maakaasun kilpailukyky heikkenee kivihiiileen ja turpeeseen nähden. Hiilidioksidipäästöt kasvavat hiilen ja turpeen korvauksessa maakaasua, mikä on vastoin ympäristöpoliittisia tavoitteita. Muutos alentaa tehokkaan maakaasuun perustuvan sähkön ja lämmön yhteistuotannon käyttöastetta ja lisää erillistuotantoa, mikä johtaa osaltaan myös kasvaviin hiilidioksidipäästöihin.

Investoinnit estetään

Maakaasun kilpailukykyyn heikentäminen verotuksella kilpaileviin polttoaineisiin nähden ei ainoastaan estä suunniteltua verkoston laajentamista energiayhtiöissä, vaan johtaa olemassa olevan verkoston käyttöasteen laskemiseen. Veronkorotus muuttaa myös energiantuottajien kustannuksia, kilpailukykyä ja jo tehtyjen investointien käyttömahdollisuuksia kohtuuttomalla tavalla.

Energiapolitiikan nopea suunnanmuutos antaa myös ristiriitaisia signaaleja uusien investointien suunniteltaessa. Pitkäjänteinen ja johdonmukainen energiapolitiikka ja siitä seuraava enustettava toimintaympäristö on yksi tärkeimpiä edellytyksiä energialiiketoiminnalle, jossa investointien pitoajat ovat pitkiä. Mikäli merkittäviä veronkorotuksia tai veromuutoksia toteutetaan, niiden tulisi tapahtua vähitellen.

Metsäteollisuus on käynyt läpi mittavaa rakennemuutosta ja parantanut omin toimin kilpailukykyään. Alan tuotanto on Suomessa elpymässä, mutta energiaveroesityksellä heikennetään toimintaympäristöä ja lisätään kustannuksia. Kela-päätöksen rahoittamiseksi hallitus korotti metsäteollisuuden veroja, ja kaikkiaan alan suorat kustannukset nousevat kymmenillä miljoonilla euroilla vuoden 2009 tasosta vuoteen 2012 mennessä.

Maatalous erityisasemassa

Energiaveroesityksessä korvataan maataloudelle energiaverojen kiristyminen veronpalautuksina siten, että maatalouden verorasitus pysyy suurin piirtein entisellään kasvavista energiakustannuksista huolimatta. Syynä esitetään sitä, etteivät maatilat voi nostaa tuotteidensa hintaa markkinoilla kasvavien kustannusten myötä. Esitys nostaa yli kaksinkertaiseksi maataloille palautettavan energiaveron. Palautettavan veron

määrä arvioidaan olevan ensi vuonna 52 miljoonaa euroa.

Maatalouden energiaveron palautus vähentää niitä positiivisia ympäristövaikutuksia, joita taloudellisella ohjauksella oletetaan olevan. Veronpalautus soveltuu huonosti yhteen ilmastotavoitteen kanssa, koska maatalous ei kuulu päästökaupan piiriin. Energiaverotuksen tulisi olla ensisijainen ohjauskeino vähennystavoitteisiin pyrittäessä. Energiaveron palautus pitää ennallaan kevyen ja raskaan polttoöljyn käytön suhteellista edullisuutta esimerkiksi kotimaisiin uusiutuviin energialähteisiin nähden.

Huono valmistelu

Esitys on laadittu huonosti eikä siinä ole otettu asianmukaisesti ja riittävän kattavasti huomioon energiamarkkinoiden eri riippuvuussuhteita. Esitys tulee nostamaan kohtuuttomasti kotitalouksien energialaskua. Energiaveromuutokset olisi pitänyt valmistella huolella niin, että olisi huomioitu Kioton sopimuskauden päättymisen vuonna 2012 ja sen edellyttämät energiamarkkinoiden toimintaympäristön vaatimukset sekä muutokset uuden päästökaupakauden alkaessa 2013.

Mielipide

Edellä olevan perustella esitämme,

että energiaveroesitys hylätään.

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 2010

Jouko Skinnari /sd

Sirpa Paatero /sd

Päivi Lipponen /sd

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta on melko lievästi kannustava. Se ei ole myöskään vihreä verouudistus. Tämä johtuu mm. siitä, että sen sisältöä määrää keskeisesti työnantajien Kela-maksun poistamisesta johtuneen valtiontalouden aukon täyttäminen ja muutamat yksityiskohdat, jotka eivät ole linjassa ilmastotavoitteiden kanssa.

Uudistuksen keskeisimmät ongelmat ovat vaatimaton ympäristöohjaavuus, verotuksen päällekkäisyys päästökaupan kanssa ja kiristyneen verorasituksen kohdistuminen kotitalouksiin sekä vienti- ja pk-yrityksiin. Esimerkiksi metsäteollisuus hyötyi kela-maksun poistosta 50 miljoonaa euroa, mutta menettää verouudistuksella yli 100 miljoonaa euroa. Tämä johtaa tuotannon ja työpaikkojen alasajoon Suomessa ja uusien investointien siirtymiseen muihin maihin. Ammattimaisille kuljetusyrityksille aiheutuvat kustannukset ovat myös haitallisia. Energiaveroleikkuri on epäoikeudenmukainen. Uudistuksen vaikutukset puun hintaan ovat epäselvät. Koko uudistuksen elinkeino- ja työllisyyspoliittisia vaikutuksia ei hallituksen esityksessä ole edes arvioitu.

Käsittämätöntä on se, että hallitus esittää sähkö- ja biokaasuautoille käyttövoimaveroa. Se poistettiin muutama vuosi sitten ympäristöystävällisten autojen yleistymisen edistämiseksi.

Koska esitys on puutteellisesti valmisteltu ja tärkeä, on välttämätöntä, että sen vaikutuksia tarkoin seurataan ja viipymättä ryhdytään toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi. Tästä

eduskunnan on syytä antaa hallitukselle velvoite lausuman muodossa.

Yhdymme talousvaliokunnan esiin nostamiin näkökohtiin, mutta edellytämme, että niistä tärkeimmät valtiovarainvaliokunta ottaa huomioon siten, että muuttaa lakiesitystä.

Mielipide

Edellä olevan perustella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta muuttaa hallituksen esitystä siten, että

1. energiaverotusta ei säädetä päällekkäiseksi ohjauskeinoksi päästökaupan kanssa,

2. energiaveroleikkuria muutetaan niin, että se kohtelee oikeudenmukaisesti yrityksiä,

3. pk-yritysten ja kotitalouksien energialasku ei nouse kohtuuttomasti ja

4. sähkö- ja biokaasuautoille ei säädetä käyttövoimaveroa,

ja että valtiovarainvaliokunta liittää mietintöönsä seuraavan lausuman:

Valiokunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa energiaverotuksen elinkeino- ja työllisyyspoliittisia vaikutuksia erityisesti pk-yritysten ja vientiyritysten osalta ja ryhtyy viipymättä toimenpiteisiin, jos kielteisiä vaikutuksia ilmenee.

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 2010

Toimi Kankaanniemi /kd
Markku Uusipaavalniemi /ps

ERIÄVÄ MIELIPIDE 3

Perustelut

Liikennepolttoaineiden sekä lämmitys- ja voimalaitospolttoaineiden verotuksen rakennemuutosta perustellaan hallituksen esityksessä (HE 147/2010 vp) työnantajien Kela-maksun poiston aiheuttamalla valtiontalouden rahoitusvajeella. Katson, että valiokunnan myötämielinen kanta hallituksen esitykseen on perustaltaan ongelmallinen paikatessaan energiaverolla Kela-maksun poiston aiheuttamaa rahoitusvajetta.

Tällä esityksellä hallitus ohjaa verorakennetta pois päin progressiivisesta verotuksesta regressiivisen suuntaan. Verona esitys on regressiivinen, koska lisättävä energiaverotus kohdistuu viimekädessä tuloihin suhteutettuna rajummin pienituloisiin kotitalouksiin kuin suurempituloisiin kotitalouksiin — näin tämä on jopa tasaveroakin huonompaa verorakennetta, tasaverona verorasitus säilyisi suhteessa samana kotitalouksien tuloihin verrattuna. Energia on kotitalouksille perusinfrastruktuuriin verrattava hyödyke. Hallituksen esitys nostaa energian hintaa.

Myös yrityksiä hanke kohtelee erivertaisesti. Esimerkiksi metsäteollisuus hyötyy vain noin 50

miljoonaa euroa työnantajan Kela-maksun poistosta, kun se joutuu maksamaan noin 100 miljoonaa euroa uusina energiaveroina.

Lisäksi hallituksen esitys on heikko esittäessään polttoturpeen energiaveroa. Turve on kotimainen ja huoltovarmuutta turvaava energialähde, jonka pääasiallinen vaihtoehto on ulkomainen kivihiili. Kun turpeen verotusta nostetaan, on myös vaara, että turvetta korvataan puun polton lisäämisellä. Tämä tarkoittaa pahimmillaan korkeamman jalostusasteen metsäteollisuudelle ja erityisesti selluteollisuudelle raaka-ainehankinnan häiriintymistä ja markkinahinnan kohoamista. Turpeelle ei tule säätää energiaveroa.

Mielipide

Edellä olevan perustella esitän,

että talousvaliokunnan olisi tullut esittää lausunnossaan valtiovarainvaliokunnalle hallituksen esityksen hylkäämistä.

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 2010

Matti Kangas /vas